Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31693

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i (TMAÖ), **madde ba??ml?l???** olgusuna yönelik toplumsal alg?lar?, risk faktörlerini ve mücadele yöntemlerinin etkinli?ini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Hakk? Polat ve Burhan Kök taraf?ndan 2019 y?l?nda geli?tirilen bu ölçek, madde ba??ml?l???n?n etiyolojisine, tedavi süreçlerine ve toplumsal duyarl?l??a ili?kin geni? bir yelpazede görü?leri de?erlendirmektedir. Ölçek, 34 maddeden olu?makta olup, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) sonucunda dört ana faktörlü bir yap? sergilemektedir. Bu çal??ma, Türkiye ba?lam?nda toplumsal alg?y? sistematik olarak analiz etmeyi hedeflemektedir.

Ölçek, be?li Likert tipi derecelendirme kullanmakta olup, hem bireysel hem de kurumsal düzeydeki alg? farkl?l?klar?n? ortaya koyma potansiyeline sahiptir. Güvenirlik ve geçerlik çal??malar?, ölçe?in psikometrik aç?dan yeterli düzeyde oldu?unu göstermi?tir.

Anahtar Kelimeler

Madde ba??ml?l???, toplumsal alg?, psikometrik araç, ölçek geli?tirme, Türkiye, risk alg?s?, sosyal duyarl?l?k.

Yazarlar

Hakk? Polat, Burhan Kök.

Amaç

Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i'nin temel amac?, toplumun **madde ba??ml?l???** konusundaki mevcut alg?lar?n?, bu ba??ml?l??a yol açan nedenlere dair görü?lerini ve ba??ml?l?kla mücadele eden kurumlara ve tedavi süreçlerine yönelik inançlar?n? belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme arac? olu?turmakt?r. Bu ölçek, özellikle toplumsal fark?ndal?k kampanyalar?n?n ve önleme stratejilerinin tasarlanmas?nda hedef kitle alg?lar?n?n anla??lmas?na katk? sa?lamay? amaçlamaktad?r.

Ölçek, ba??ml?l???n yaln?zca bireysel bir sorun olmaktan ziyade, aile, çevre ve kurumlar gibi çok boyutlu etkenlerle ili?kili oldu?unu kabul eden bir çerçevede geli?tirilmi?tir. Bu sayede, toplumsal düzeyde ba??ml?l?kla mücadele politikalar?n?n geli?tirilmesine veri sa?lamas? hedeflenmektedir.

Yap?

TMAÖ, toplumun **madde ba??ml?l???** alg?s?n? dört ana boyut alt?nda inceleyen çok faktörlü bir

ARABPSYCHOLOGY.COM

yap?y? temsil eder. Bu yap?, hem ba??ml?l???n ba?lang?c?na dair etiyolojik inançlar? hem de ba??ml?l?kla mücadeledeki toplumsal ve kurumsal rolleri kapsamaktad?r. Ölçek, alg?n?n karma??k ve dinamik do?as?n? yakalamak üzere tasarlanm??t?r.

Ölçe?in ölçtü?ü temel yap?, bireylerin ba??ml?l??? nas?l anlamland?rd???, kimlerin sorumlu oldu?u ve çözüm yollar?n?n ne kadar etkili oldu?una dair inanç sistemleridir. Bu dört faktörlü yap?, madde ba??ml?l???na ili?kin alg?n?n yaln?zca bir neden-sonuç zinciri de?il, ayn? zamanda sosyal sorumluluk ve kurumsal güven gibi unsurlar? da içerdi?ini göstermektedir.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?ini test etmek amac?yla Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm??t?r. AFA sonuçlar?, ölçe?in teorik beklentilerle uyumlu olarak dört faktörlü bir yap? sergiledi?ini ortaya koymu?tur. Bu dört faktörlü model, toplam varyans?n %46,46's?n? aç?klamaktad?r. Bu oran, sosyal bilimler alan?nda geli?tirilen çok boyutlu bir ölçek için kabul edilebilir ve yeterli bir düzeyde yap? geçerli?ine i?aret etmektedir.

Geçerlik çal??malar?, maddelerin ilgili faktörler alt?nda yüksek yük de?erlerine sahip oldu?unu ve faktörler aras? korelasyonlar?n yap?sal ayr?m? destekledi?ini göstermi?tir. Bu bulgular, ölçe?in amaçlanan yap?y? do?ru ve tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i'nin iç tutarl?l?k güvenilirli?i, faktör baz?nda incelenmi?tir. Yap?lan güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçe?in alt faktörlerine ait Cronbach Alfa katsay?lar?n?n %66 ile %92,9 aras?nda de?i?ti?i tespit edilmi?tir. Bu geni? aral?k, ölçe?in baz? alt boyutlar?n?n yeterli, baz?lar?n?n ise çok iyi düzeyde bir iç tutarl?l??a sahip oldu?unu göstermektedir.

Özellikle yüksek katsay?lara sahip olan faktörler, ilgili alg? boyutunu oldukça homojen bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlar niteliktedir. Genel olarak, elde edilen güvenilirlik katsay?lar?, TMAÖ'nün psikometrik aç?dan güvenilir bir araç oldu?unu do?rulamaktad?r.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme çal??mas? kapsam?nda gerçekle?tirilen Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA), 34 maddelik ölçe?in dört temel faktöre ayr??t???n? göstermi?tir. Bu faktörler, madde ba??ml?l??? alg?s?n?n farkl? boyutlar?n? temsil etmektedir ve toplam varyans?n (%46,46) aç?klanmas?nda önemli katk?lar sa?lam??t?r. Elde edilen faktör yap?s? a?a??da detayland?r?lm??t?r:

Aile ve Birey Etkisi: Bu faktör, madde kullan?m?na ba?lama nedenleri aras?nda bireyin psikolojik

ARABPSYCHOLOGY.COM

sorunlar?, ki?isel özellikleri ve aile içi dinamiklerin etkisini ölçer. Ölçek maddeleri, ba??ml?l???n kökeninde yatan bireysel ve çekirdek ailevi sebeplere odaklan?r.
Çevre ve Toplum Etkisi: Bu boyut, madde kullan?m?na ba?lamada arkada? çevresinin, sosyal bask?n?n ve genel toplumsal yap?n?n oynad??? rolü de?erlendirir. Sosyal ö?renme ve çevresel risk faktörlerine dair alg?lar? kapsar.
Toplumsal Duyarl?l?k: Bu faktör, toplumun ve ailelerin ba??ml?l?kla mücadeledeki isteklili?i, tedavinin süreklili?ine olan inançlar? ve ba??ml? bireylere yönelik toplumsal tutumlar? ölçer. Tedavinin ba?ar?s?ndaki sosyal motivasyonun önemini vurgular.
Kurumsal Duyarl?l?k ve Mücadele: Bu son faktör, ba??ml?l?kla mücadele eden resmi kurumlar?n (sa?l?k, kolluk kuvvetleri vb.) etkinli?ini, uygulanan tedavi yöntemlerinin yeterlili?ini ve kurumsal çabalar?n ba?ar?s?na yönelik alg?lar? de?erlendirir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Ölçek Geli?tirme Çal??mas?)

Format: 34 maddeden olu?an, 4 faktörlü bir ölçektir. Derecelendirme, 5'li Likert tipi format?ndad?r (1=hiç kat?lm?yorum, 5=tamamen kat?l?yorum).

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Genel Toplum.

Ya? Grubu: Yeti?kinler.

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, madde ba??ml?l???na yönelik toplumsal alg?lar? ölçmek amac?yla Türkiye genelinde yeti?kin bireyler üzerinde uygulanm??t?r.

Test Metodolojisi: Ölçek geli?tirme çal??mas?, literatür taramas?, madde havuzu olu?turma, uzman görü?ü alma, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve güvenilirlik analizlerini içermi?tir. Aç?klanan varyans oran? %46,46'd?r.

Anahtar Kelimeler

Hakk? Polat, Burhan Kök, Ba??ml?l?k Dergisi, madde ba??ml?l??? alg?s?, toplumsal etki, kurumsal mücadele, 5'li Likert.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hakk? Polat

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi: hakkiplt@gmail.com

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2019

?zinler ve Ücret: Ölçek, akademik çal??malarda kullan?m için genellikle yazarlarla ileti?ime geçilerek izin al?nmas?n? gerektirmektedir. Ticari kullan?m ücreti hakk?nda bilgi mevcut de?ildir. Ölçe?in sorumlu yazar?yla ileti?ime geçilmesi tavsiye edilir.

Ölçe?in orijinal makalesi ve detaylar?na Dergipark üzerinden eri?im sa?lanabilmektedir: dergipark.org.tr.

Kaynaklar

Polat, H. ve Kök, B. (2019). Toplumda madde ba??ml?l??? alg?s?: Bir ölçek geli?tirme çal??mas?. *Ba??ml?l?k Dergisi, 20*(3), 119-132.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir:

toplumda-madde-bagimliligi-algisi-olcegi-toad.pdf

Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek 34 madde dört faktörlü yap?dad?r.

Aile ve Birey Etkisi (1m): Ki?inin psikolojik sorunlar? uyu?turucu maddeye ba?lamas? üzerinde etkilidir.
Çevre ve Toplum Etkisi (8m): Ki?inin arkada? çevresi uyu?turucu maddeye ba?lamas? üzerinde etkilidir.
Toplumsal Duyarl?l?k (19m): Aileler ve kullan?c?lar ço?u zaman tedavinin süreklili?i konusunda gereken istek ve kararl?l??? gösterememektedir.
Kurumsal Duyarl?l?k ve Mücadele (34m): Uygulanan tedavi yöntemleri yeterli ve etkilidir.

ARABPSYCHOLOGY.COM